

BAV MA ! (con brio o jednej droge...)

Ešte ako študentské ucho som raz pozval na školský ples s tradičnou iniciáciou nových prvákov svoju vtedajšiu kamarátku. Toto podujatie bývalo nabité mladou energiou, vtipom, skvelou **zábavou**; L + S si už vtedy brúsili spoločné pazúriky, ich napodobňovanie a parodovanie slovných profesorov chovám v pamäti ako neodolateľné. Ani ja som v ten večer nenechával všetko len na svojich povolanejších spolužiakov - snažil som sa byť aj ja zaujímavý, vtipný, zábavný... Napriek tomu kamarátka sedela čoraz kŕčovitejšie, výraz mala čoraz znechutenejší, až ma celkom umlčala. Po dlhej, trápnej pauze zaznelo z jej úst zaťaté a rozhodné, pre mňa pamätné: "**Bav ma!**" A bolo po zábave - do konca plesu som už zo seba nedostal nič, čo by stálo za reč. Bolo, samozrejme, aj po kamarátstve; v krátkej dobe sa rozplynulo do ničoty... Podaktoré dievčence za tie roky odvtedy pritvdili: "**Žiadajte orgazmus!**", prikazuje z billboardu svojim obdivovateľkám a nasledovníčkam na pohľad príjemná modelka...

Model správania, ktorý ma kedysi ako chlapca tak vydesil a ochromil, zostal rovnaký: treba sa usilovať, aby ten, tá, tí oproti neprepadli nude, aby sa bavili. **Bavičstvo** sa postupne stalo všeobecným, obligátnym postojom nielen v médiách, ale aj v bežných medziľudských kontaktoch. Už nie vzájomné prúdenie prirodzenej energie, ale redukovaný, jednorozmerný svet **manipulácie**, masáž citlivých zón na mentálnom tele zabávaného (ťažko tu napísať: baviaceho sa). Strach z nudy, prázdnoty je vlastne strachom z poznania seba samého, svojej miery. *Až keď je človek sám, zistí, akým je zlým spoločníkom*, napísal presne S. J. Lec. Baviči rôzneho druhu vstupujú do tohto vákua, obsadzujú ho svojím nápadným, pokleslým tovarom... Dobrý **klaun**, ktorý naozaj zabáva svoje publikum, to vždy bola a je veľká vzácnosť. *Jenom šaškú, tých je!*, povzdychol si kedysi Jan Werich.

Aký paradox - klaun podáva ľuďom svoje ja skrz strnulú, konvencionalizovanú masku a oni napriek tomu cítia tlkot jeho srdca, ostrie jeho múdrosti. Bavič chce byť jedným z nás, vnucuje sa ako intímny partner, ktorý najlepšie vie, čo nám chýba, kde nás treba poškrabkať, a predsa jeho tvár postupne tvrdne na zaschnutú šmíru, trápny kŕč... Dopláca na nerešpektovanie poznania, že **identitou je to, čo nám poskytujú druhí**; ak on svoje publikum neponúka k aktivite, ani ono mu nemôže vrátiť vyžarovanie, v ktorom by nadobudol kvalitu, profil, rozmer. Zostáva papierovou atrapou. Cíti, ako sa pod ním - napriek salvám smiechu a potlesku - prepadá zem a začne objekt svojej aktivity nenávidieť, prenasledovať čoraz väčšou aroganciou. Zvyšuje dávky zabávačskej drogy ako prefikovaný dealer, jeho nápady sú čoraz, strnulejšie, pokleslejšie a krutejšie.

Platí to všade - na tupé "pročkoviny" rovnako ako na polívkovské vulgárne žvatlanie typu "kurvahošigutentag", keiserovsko-lábusovské upachtené situačné hyperboly, krampolovské omieľanie vytuchnutých vtípkov a "humorných" pseudozážitkov, ale napríklad aj na snobisticky povznesené breinerovské "špl'achy" o "*kofianálnom sexe*" (rozumej predajnosti a perfidnosti OSN), či "*naivných kvetinových detičkách*" (rozumej: demonštrantoch proti vojne v Iraku), atď., atď.

Manipulátorskí šaškovia-zabávači servírujú mladým (ale aj nám starším, vlastne všetkým) aj ich aktuálne idoly a poctivé záľuby posypané svojou drogou: nestačí dobrá pesnička, dobrý film, dobrá kniha - aby to bolo zábavné, musí prezentácia prekračovať prirodzenú ľudskú mieru až k trýznivej hranici hluku, vizuálnej vtieravosti, videoklipovej prekotnosti a nespojitosti, ktoré učia ľudí vnímať svet "stračím" zrakom: sledím, čo sa kde zablyсне, to uchmatnem a prehltnem, nech ma

hoci aj zadrhne! Celý horizont ľudských mentálnych potrieb sa scvrkáva na požiadavku: **Robte dačo, hocičo, len nech sa rýchlo a hneď dačo deje! Bavte ma!**

A opäť paradox: ak napríklad M. Donutil razí cestu svojmu rozprávačskému talentu práve sloganom : *"Pořád se něco děje!"*, postupuje presne opačným smerom. Hľadá a nachádza dobrú zábavu, humor, vtip v tých najprostejších, najvšednejších, aj keď určite starostlivo preosiatych a štylizovaných spomienkach, zážitkoch; nikdy však neprekračuje hranicu dôstojnosti a potenciálneho partnerstva svojho diváka a poslucháča... Ak mi J. Berky-Mrenica (nedávno ocenený podnikateľským či bankárskym Zlatým krídlom za prínos hudbe!) ponúka na CD svoje "diabolské husle" podporené automatickým bubeníkom, je to v mojich očiach oná zlonosná zábavačská manipulácia. Skvelo sa však bavím na bláznivých stretoch žánrov v dobrej world music, neprekáža mi ak B. Viklický džezuje na klavíri vedno s cimbalistkou Z. Lapčíkovou v teréne moravských ľudových balád... Mám priestor na vlastný postoj, názor, zážitok. Je to výzva k spolupráci, ku hre - a to je pre mňa tá najšľavatejšia zábava...

Všetci poznáme zostrihy typu "to najlepšie z klasiky", kde nám zabávači predpisujú, pri čom sa má spustiť náš slinotvorný pavlovovský reflex, aby pokvapkal zábavnosť ergo komerčnú úspešnosť nudu zaháňajúceho bludného črievka, nimi vytiahnutého z brucha starých majstrov. Ak táto "filozofia" preniká do hudobnej pedagogiky, plodí komické nedorozumenia: v učebniciach sa zazelená sem-tam čosi (a nie zlé!) z jazzu, popu, rocku, ako "zábavačská" grimasa na suchopárnej učiteľskej tvári, má to však háčik - neúprosný cval módnosti už v zárodku zadupe do prachu túto pedagogickú koketériu a mladí sa smejú plesnivosti a vlastne aj akejsi predajnosti svojich učiteľov...

Neuzatváram tieto úvahy... Rád by som na záver, ako tematickú kódu, spolu so svojim čitateľom, vychutnal minipoviedku nemeckého spisovateľa Tankreda Dorsta "Najslávnejší maliar sveta" (z roku 1998). Je aj o tom, ako by všetko mohlo dopadnúť, ak sa nespamätáme...

Najslávnejší maliar sveta, ktorého obrazy boli najdrahšie zo všetkých, pretože dokázal maľovať objekty a portréty výstižnejšie, než ako sa v skutočnosti javili, prestal mať jedného dňa chuť dívať sa na svet. A tak šiel a oslovil jedného boháča: Daj mi svoj dom, ja ti zaň dám obraz. Inému človeku povedal: Daj mi svoj Rolls Royce, dám ti zaň obraz tvojho auta. Tretiemu sľúbil, že namaľuje obraz jeho ženy a dá mu ho, keď mu zaň svoju ženu prenechá. A pretože obrazy boli oveľa cennejšie ako objekty a osoby, boli vlastníci s výmenou spokojní. Maliar dal dom strhnúť, auto zošrotovať, ženu odstrániť. Tak vyprázdnil postupne svoje okolie a cítil sa šťastný v prázdnote...

Bratislava, 24. apríla 2003

Juraj H a t r í k